

MEDIÁCIÓVAL A BŰNMEGELŐZÉSSEN

Mit kell tudni a mediációról?

Az emberiség, a társadalom minden egyes tagja saját véleményével és gondolatisággal rendelkező külön személyiség. Ha ezt az állítást elfogadjuk, akkor egyértelmű, hogy minden ember a saját véleményének, saját igazának bizonyítása, megvédése során konfliktusokba kerül, kerülhet. El kell fogadnunk, hogy az emberi kapcsolatok velejárója a konfliktus. Családban, munkahelyen, iskolában, üzleti életben, politikában, minden olyan közegben jelen van, ahol akár csak két ember találkozhat.

Fontos, hogy ezeket a konfliktusokat hogyan tudjuk kezelni, hogyan tudjuk megoldani. Ha harcolni tudunk csak, akkor rombolunk magunk körül, s ez a baráti körünk, az üzletünk, a kapcsolataink leépüléséhez vezethet. Vannak olyan emberek, akik ezt felismerik, viszont egyedül képtelenek megoldani a kialakult konfliktusokat. Ekkor tud segíteni a közvetítő, a mediátor, aki különböző technikákkal segít egyezsége jutni a másik féllel. A mediáció gyors, olcsó és talán a legkevésbé fájdalmas eszköze a konfliktusok kezelésének.

A nyertes-nyertes megoldás

Fontos tényező, hogy a mediátor nem tanácsokkal látja el a feleket, nem kikényszeríti a megállapodást, hanem semleges félként kézben tartja a vitát, a tárgyalást két egyenrangú fél tárgyalásává alakítja, nem a múlt felé, hanem a jövő, a megoldás felé fordítja a feleket. A mediáció során egyetlen elfogadható eredmény, ha mindkét fél a tárgyalás végére nyertesnek érzi magát.

Mikor indokolt a mediáció?

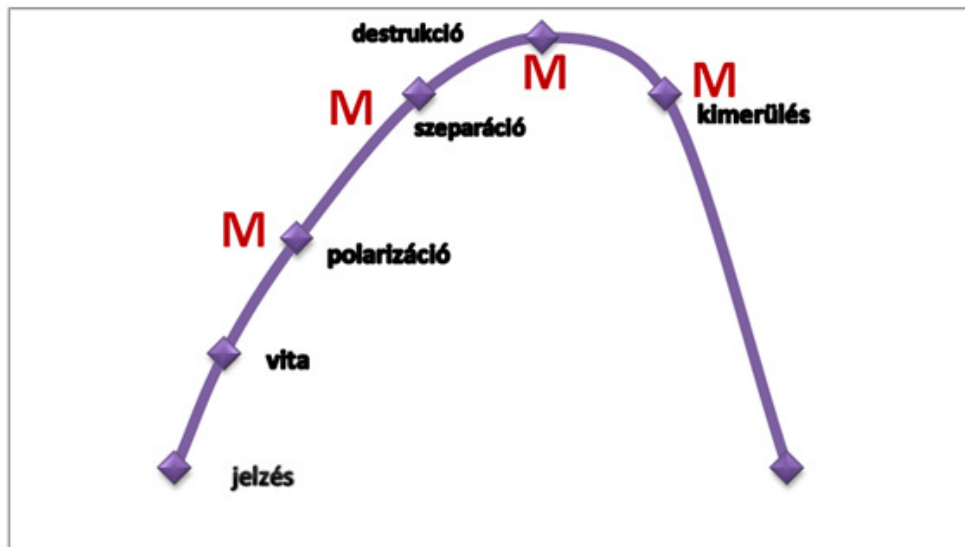
- Ha a felek hajlandóságot mutatnak a tárgyalásra, nézeteltérésüket szeretnék megoldani, de nincs közöttük kommunikáció.
- Ha a felelek, szeretnék megőrizni, helyreállítani kapcsolatukat.
- Ha a konfliktus megoldásában fontos tényező a gyorsaság, az hogy rövid időn belül megoldást találjanak az egymás között feszülő ellentétre.
- Ha fontos szempont a titoktartás, a bizalmasság legalább az egyik félnek.
- Ha sérülhet a konfliktus során bármely fél hírneve, ha az ügy kényes, vagy diszkrét.
- Ha a bíróságon a győzelem esélye bizonytalan.
- Ha a felek szeretnék dönteni a jövőbeni kapcsolatukról, szemben a bírósági perek kikényszerített akaratával.

- Ha a felek úgy érzik, hogy túl nagy a feszültség köztük, nehéz, küzdelmes, szorongásokkal teli időszak vár rájuk.

Miért jobb a mediáció, mint a hagyományos bírósági eljárás?

Mediáció	Bírósági eljárás
Gyors (max. 3 hónap, de általában 1-2 hét alatt)	Hosszadalmas (1-2 év, fellebbezés esetén még újabb évek)
Költséghímélő (csak a mediátor munkadíja)	Költséges (bírósági illeték, ügyvédi díj, szakértői díj... minél hosszabb annál több)
A döntést a felek hozzák meg	A döntést harmadik személy hozza meg
Zártkörű, bizalmas (csak a felek és a mediátor van jelen)	Nyilvános (bizonyítási eljárások során, tanúk meghallgatása, szakértők, média...)
Kezeli a konfliktust	Elmélyíti a konfliktust
Kevésbé stresszes (alku, rövid határidő)	Nagyon stresszes (bizonytalan kimenet, hosszú őrlődés)
Széleskörű megoldási lehetőségek (egyezség)	Korlátozott jogi megoldások (törvények, rendelkezések)
Rugalmas eljárás (időpont egyeztetés)	Kötött eljárásrend (idézés, tárgyalás)
nyertes-nyertes	nyertes-vesztes

Mely szakaszban lehet mediálni?

A mediációs tárgyalás szabályai a felekre vonatkozóan:

1. Nem sértegetik egymást.
2. Végighallgatják a másikat
3. Nem foglalkoznak a múlttal.
4. Nem azt mondják, mit nem szeretnének, hanem jövőbeni igényeinket fogalmazzák meg.
5. Közösén keresik a megoldásokat.
6. Arra törekcsenek, hogy nyertesnek érezhessék magukat, hogy ne folytatódjon a korábbi helyzet.

A mediáció folyamata

1. A vitás ügy bármely résztvevője felkeresi a mediátort. (telefon, email, személyes megkeresés)
2. Minden résztvevőt értesít a mediátor, és felajánlja számukra a mediációval történő konfliktuskezelést.
3. Minden résztvevővel, külön-külön problémafeltáró, orientációs beszélgetést folytat a mediátor.
4. Maximum 3 óras tárgyalás a felek személyes részvételével.
5. Sikeres mediáció eredményeként a felek aláírják a megállapodást.

Jogi háttér

Az Európai Unió 2004-ben irányelveket határozott meg tagországainak, a közvetítói eljárások elfogadására, kidolgozására. Kötelezte a tagországokat, a közvetítói eljárások támogatására, mechanizmusok kidolgozására, amelyekkel biztosítható a közvetítói eljárás minősége.

Magyarországon, már ezt megelőzően 2002-ben elfogadásra került a közvetítói törvény, mely a polgári jogviták bíróságon kívüli rendezésének elősegítése érdekében született meg. Ebben a törvényben egyértelműen meghatározásra került a közvetítés fogalma, a közvetítő feladata.

A 2004 évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól, (KET), már a közigazgatási eljárás során is rendelkezik a közvetítő bevonásáról.

A 2006 évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítói tevékenységről rendelkezik, mely törvény a büntető ügyekben leszűkíti a lehetséges közvetítők körét a pártfogó felügyelői szolgálat közvetítói tevékenységet végző pártfogó felügyelőjére, vagy a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel - pályázat útján - közvetítói tevékenység végzésére szerződésben álló ügyvédre.

Pozitív folyamatként értékelhető, hogy a magyar törvénykezés egyre több területen ad lehetőséget a közvetítói eljárás lefolytatására.

A mediáció szerepe a bűnmegelőzésben

A felnőttek és a fiatalok világában, a legkisebb közösségekben is kialakulnak konfliktusok. Az elhallgatott vélemények belső feszültséghez vezetnek, mely feszültségek, akkor törnek leginkább a felszínre, mikor a felek már nem is tudják a konfliktus eredeti okát. Ezek a konfliktusok a család szintjétől végigvezethetők a gazdaságon, a politikán keresztül, akár a nemzetközi vitákig. Mindenki a saját szintjén szeretné megoldani ezeket a konfliktusokat, még az az ember is, aki kifejezetten élvezi a feszültségek kialakítását, hiszen nem az a megnyugtató állapot, hogy ellenségeskedés van a két fél között, hanem a békülés szövevényes útja. Gondoljuk csak végig, hogy miért is nézik olyan sokan a televízióban évek óta nagy sikerrel folyó szappanoperákat. A folyamatos konfliktusok és a megoldások ezek a szappanoperák örök témái. Mindenki a megoldást keresi, azt várja.

A legkisebb konfliktus is, ha nem tudjuk megoldani, bűncselekményhez vezethet. Például lopnak a kertből, erre a tulajdonos áramot vezet a kerítésbe, családi vita során az indulatok verekedésbe, emberi élet elleni támadásba torkollik. Ezért fontos, hogy a rendőrségi panaszírodákon, a szociális segítőknél, a gyámhivataloknál, vagy akár a büntetés végrehajtás ideje alatt, vagy után is értesülhessenek az emberek a mediáció lehetőségéről.

Fontos az ifjúságvédelemben is a mediátorok szerepe. Az iskoláknak fel kell ismerni, hogy vannak olyan konfliktusok a diákok között, melyekkel nem fordulnak a tanárokhoz, szülőkhöz, ezért fontos lenne a diákok körében kialakítani a diákmediátor fogalmát.

A diákmediátor választott személy, akihez társai segítségért fordulhatnak, aki elsajátította azokat a technikákat, melyeket képes átadni társainak a konfliktusok kezeléséhez. Ezek a kiválasztott diákok, saját baráti körükben, osztályukban nem mediálhatnak, hiszen a részrehajlás ezekben az esetekben kivédhetetlen lenne. Fontos, hogy nem „békebíró” szerepet kell majd betölteniük, hanem az ellentétek mindkét fél számára elfogadható megoldását kell megkeresniük a felekkel.

A bűnmegelőzésben itt van nagy feladata a mediátoroknak, hogy ezeket a lehetőségeket az iskolákkal, a diákokkal megismertethessék, és a fiatalkori bűnözés visszaszorításában részt vegyenek.

Erre jelenleg Magyarországon, nem csak az anyagiak, hanem a mediáció ismertségének hiánya, valamint társadalmi elfogadottsága miatt, korlátozottak a lehetőségek. Jelenleg önkéntes, misszióként felvállalt munkaként látom csak a diákmediátorokkal végzendő, végzett munkát lehetségesnek.

A diákok titkos szavazással választhatnák ki azokat a személyeket, akiket erre megfelelőnek találnak. A jelölteknek nyilatkozatot kéne tenniük, hogy vállalják-e a mediátori teendők elsajátítását, majd alkalmazását. Tervek szerint az első ilyen választás a 10. évfolyamokban történhetne meg, mivel a diákok egy év alatt megismerik már annyira egymást, hogy tudjanak választani maguk közül tisztségviselőket. Évfolyamonként két mediátort kéne választani, mivel a kívülállóság nem biztosítható saját osztályban, saját baráti társaságban. Fontos, hogy a gyerekek folyamatosan számíthassanak egy mentor, egy felnőtt mediátor támogatására, segítséget kérhessenek tőle.

Etnikai, nemzetiségi kisebbségi csoportok

Magyarországon megszületett az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól, mely törvény rendelkezik a nemzetiségi és etnikai kisebbséghez tartozó Magyarországon élő személyek jogairól. A jelen törvények szerint Magyarországon csak egy etnikai kisebbség van (cigányok), a kisebbségi nemzetiségek száma 12 (németek,

szlovákok, horvátok, románok, ukránok, szerbek, szlovének, lengyelek, görögök, bolgárok, ruszinok, örmények). A cigányságot számos különböző csoport alkotja, amelyek kultúrája jelentősen eltér egymástól.

Statisztikai adatok szerint 2001-ben az elismert nemzetiségi kisebbségek száma 124.014 fő, az el nem ismert kisebbségek (zsidók, kínaiak... stb.) száma 16.081 fő, az etnikai kisebbséghez tartozó kisebbségek száma 190.046 fő, összesen 314.060 fő volt. (Magyarországon 2001-ben volt az utolsó népszámlálás.) Ez az ország társadalmán belül jelentős szám (kb. 30 %) különböző értékeket, normákat hordoz magában. A nemzetiségi és etnikai kisebbségek szocializációja, kultúrája, szokásai, normái is konfliktusok forrása lehet. Ezért itt is az ellentétek, a konfliktusok feloldásának eszköze lehetne a mediáció. Viszont a mediáció alapfeltétele, az hogy a feleknek kompromisszumokra kell törekednie. Ha ez nem sikerül, akkor nincs helye a mediációnak.

Itt kapcsolódik be a már említett ifjúsági mediáció, mivel a fiatalok különböző csoportokban élnek mindennapjaikat, együtt tanulnak, töltik szabadidejüket jelentős részét, amivel kiszakadnak a családi környezetből. Ezen tevékenységek alatt – megfelelő támogatást kapva - megtanulhatják az együttélés szabályait az alkalmazkodást, a másik fél elfogadását. Képesek legyenek kompromisszumokat kötni. A bűnmegelőzés eszközeként a mediáció csak ott alkalmazható, ahol a felek megoldásra törekuszenek, rákényszeríteni senkire nem lehet.

Roma mediátorképzés

A Partners Hungary Alapítvány vezetősége az etnikai konfliktusok egyik megoldási lehetőségét abban látta, hogy a romák között, saját csoportjaikon belül kerestek meg olyan fiatalokat, akik elfogadták a mediáció alapszabályait.

A TÁMOP 5.5.4 program keretein belül kaptak támogatást programjuk megvalósításához.

Az Országos Mediációs Egyesület Kongresszusán (2011. május 20.) az alapítvány képviselője a kiválasztás nehézségeiről számolt be. A közösség zártsága nehezítette a módszer elfogadtatását. A képzéseken részt vett fiatal mediátorok saját környezetükben lehetőséget kaptak a közvetítői eljárás alkalmazására, mely lehetőséggel remélhetően egyre többen élnek is.

Mediáció és helyreállító igazságszolgáltatás a büntetés-végrehajtásban

Az Országos Mediációs Egyesület Kongresszusán (2011. május 20.) került bemutatásra a MEREPS program. Ez a projekt az Európai Unió Criminal Justice programja által támogatott, magyar vezetés alatt álló nemzetközi projekt, amely a mediáció és a többi resztoratív eljárás szerepét vizsgálja börtönkörnyezetben, a súlyos bűncselekmények elkövetőit és áldozatait fókuszba állítva.

A kutatás magyarországi helyszínei a Balassagyarmati Fegyház és Börtön, valamint a Tököli Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézete.

A kutatás során csak néhány esetben volt alkalmazható a mediáció, viszont ezekben az esetekben az után követés során, hosszabb távon is pozitív hatás volt érzékelhető. A tájékoztatást a Kongresszuson a programban részt vevő dr. Fellegi Borbálától kaptuk.

Zárszó

Összegezve a témát, tudomásul kell venni, hogy a bűnmegelőzésben a mediáció nem csodaeszköz, csak alkalmazható, ahol a felek hajlandóak megoldásra törekedni. Amennyiben sikerül a módszert a magyar társadalom széles rétegeivel megismertetni, elfogadtatni, komoly esély lehet arra, hogy a mediáció a feszültségek feloldásának egyik hatékony eszköze legyen hosszútávon.

Forrás:

1. Kardos Ferenc: Mediációs ismeretek
2. Eörsi Mátyás – Ábrahám Zita: Pereskedni rossz